

PODSTATNÁ JMÉNA

KONTROLNÍ SKUPINA ŽÁKŮ

LEKCE:

1. OHEBNÉ SLOVNÍ DRUHY
2. PODSTATNÁ JMÉNA KONKRÉTNÍ, ABSTRAKTNÍ
3. PODSTATNÁ JMÉNA POMNOŽNÁ, HROMADNÁ, LÁTKOVÁ

VÝUKOVÉ CÍLE:

Žáci:

- ⇒ určují mluvnické kategorie podstatných jmen,
- ⇒ rozlišují podstatná jména hromadná, pomnožná, rozpoznají podstatná jména látková,
- ⇒ se seznámí s mnemotechnickými pomůckami, které jim pomohou určit, zda se jedná o podstatné jméno pomnožné, nebo hromadné,
- ⇒ popíší vlastními slovy rozdíl mezi podstatnými jmény konkrétními a abstraktními, pro názornost uvedou příklady,
- ⇒ tvoří věty podle schémat slovních druhů,
- ⇒ do sešitu správně přiřazují do dvou sloupců podstatná jména konkrétní a abstraktní.

OHEBNÉ SLOVNÍ DRUHY

(Mluvnice, 6. ročník,

1. lekce, kontrolní skupina)

CVIČENÍ

Roztřídte slova podle společných slovních základů (kořenů):

Radit, zahrada, rád, radost, rada, zradit, zahradník, radovat se, ohrada, zrada, radnice, zahradiť, přehrada, radostný, hradba, zrádce, radovánky.

Nos, nosík, nosič, nositel, nosit, nosní, výnos, nosný, nosatec, přínos, podnos, únos, nosál, obnosit, nosník.

ZÁPIS DO SEŠITU

SLOVNÍ DRUHY

- čeština rozlišuje 10 slovních druhů;
- ohebné – skloňují se nebo časují;
- neohebné – stálý tvar, neskoňují se, ani nečasují.

ŘÍZENÝ ROZHOVOR A VÝKLAD

OHEBNÉ SLOVNÍ DRUHY

PODSTATNÁ JMÉNA

- označují názvy osob, zvířat, věcí, dějů...;
- mluvnické kategorie: pád – 7 pádů,
 číslo – singulár, plurál,
 rod – M, Ž, S
 a vzor.

PŘÍDAVNÁ JMÉNA

- označují vlastnosti osob, zvířat, věcí...;
- stupňování – pravidelné, nepravidelné;
- vzory – měkké, tvrdé.

ZÁJMENA

- zastupují jména osob, zvířat, věcí...;

- druhy zájmen: osobní, ukazovací, tázací, vztažná, záporná, neurčitá.

ČÍSLOVKY

- označují počet, množství osob, zvířat, věcí...;
- píšeme slovy i číslicemi.

SLOVESA

- označují děje;
- časují se;
- mluvnické kategorie: osoba,
číslo,
čas,
způsob.

PROCVIČOVÁNÍ UČIVA

Určete slovní druhy těchto slov:

Radka, osm, mladý, ty, slunce, několik, spát, nešťastná, zpíval, kruh, telefonát, všichni, první, vlídní, jsou, směr, los, oba, druh, tento, jenž, most, větrný, utíkej, patero...

Utvořte názvy označující původce činností:

Skákat, chovat, hasit, letět, radit, opravit, hlásit, žádat, ochránit, učit, vodit, zpívat, sbírat, lovit, mluvit, velet, hrát, prodávat, soudit, plavat, dívat se, kouřit.

Určete pád, číslo, rod a vzor podstatného jména, запиšte do sešitu:

odpovědět mamince, pohlédnout do očí, zaparkovat u stromu, nakydát hnůj, slyšet hudbu, mluvit o květinách, letět letadlem, pokládat za lháře, sedět se sousedem

ZÁVĚR

Napište větu podle daného schématu:

1 5 4.

5 2 1.

2 1 5 1.

1 3 5 4.

PODSTATNÁ JMÉNA KONKRÉTNÍ A ABSTRAKTNÍ

(Mluvnice, 6. ročník,
2. lekce, kontrolní skupina)

OPAKOVÁNÍ

Kolik slovních druhů má český jazyk?

Jmenujte je.

Co označují podstatná jména?

Jaké mluvnické kategorie u podstatných jmen určujeme?

ÚKOL

Proveďte rozbor stavby slova (předpona – kořen – příponová část):

Odplavit, podvodník, horský, základna, rozsypaný, procházka, vycvičit.

VÝKLAD

Podstatná jména konkrétní – názvy osob, zvířat, věcí. Na osoby, zvířata a věci si můžeme sáhnout, jsou konkrétní.

Podstatná jména abstraktní – názvy vlastností, činností, vztahů. Na vlastnosti, činnosti nebo vztahy si sáhnout nemůžeme. Jedná se o abstraktní pojmy.

CVIČENÍ

Určete podstatná jména konkrétní a abstraktní:

Bída, starost, roztržka, stůl, pes, porážka, mrkev, ozvěna, neschopnost, maceška, netopýr, vděk, skříň, strach, chytrost, šroubovák, kniha, útěk, plavání, sele, zlost, žák, krása, řezník, smrk, slon, paměť, moudrost.

Pozn.: Učebnice Český jazyk 6 (Fraus), strana 11, cvičení 2.

ZÁPIS DO SEŠITU

PODSTATNÁ JMÉNA

- názvy osob, zvířat, věcí, dějů...;
- určujeme: pád, číslo, rod a vzor;

- **konkrétní** – názvy osob, zvířat, věcí (příklady);
- **abstraktní** – názvy dějů, činností, stavů (příklady).

PROCVIČOVÁNÍ UČIVA

Přirázování slov na tabuli a do sešitů:

Důvěra, kelímek, kniha, mysl, jméno, stesk, skála, nedorozumění, vysvětlení,
Praha, představivost, kocour, kluci, pád, dveře, zázrak.

Uvádějte další příklady sami...

ZÁVĚR

Křížovka:

[illegible]

1. Vzor ženského rodu, podle kterého se skloňuje podstatné jméno „choť“.
2. Vzor rodu mužského životného.
3. Podstatná jména, která neoznačují konkrétní věci.
4. Vzor rodu středního.
5. Rod, na který si ukazujeme zájmenem „to“.
6. Názvy osob, které píšeme s velkými písmeny.

7. Číslo, označující u podstatných jmen větší počet.
8. Vzory muž, stroj jsou vzory měkké, vzory pán, hrad jsou vzory _____.
9. Napiš tvar slovesa v minulém čase („koně klušou“).
10. Co děláme pátým pádem?
11. Podstatná jména jako slovní druh označujeme číslem _____.

PODSTATNÁ JMÉNA POMNOŽNÁ, HROMADNÁ A LÁTKOVÁ

(Mluvnice, 6. ročník,
3. lekce, kontrolní skupina)

CVIČENÍ

Utvořte pojmenování souhrnná:

Muž – žena. Bratr – sestra. Otec – matka. Kráva – býk. Kohout – slepice. Beran – ovce.

OPAKOVÁNÍ

Co označují podstatná jména?

Jaké mluvnické kategorie u podstatných jmen určujeme?

Uveďte příklad podstatných jmen konkrétních.

Uveďte příklad podstatných jmen abstraktních.

VÝKLAD

Společné čtení definic podstatných jmen pomnožných, hromadných a látkových.

Podstatná jména pomnožná – mají pouze tvary množného čísla, označují jimi jednu věc. U těchto slov určujeme vždy číslo množné. Pomáháme si ukázáním na TY ...

Podstatná jména hromadná – mají pouze tvar jednotného čísla, ale označují větší množství věcí, jevů stejného druhu. U těchto slov určujeme vždy číslo jednotné. Pomáháme si ukázáním na TO, JEDNO ...

Podstatná jména látková – označují tvarem jednotného čísla samotnou látku, bez ohledu na její množství.

Pozn.: Učebnice Český jazyk 6 (Fraus), strana 13.

ZÁPIS DO SEŠITU

PODSTATNÁ JMÉNA

- **pomnožná** – množné číslo, ale označují jednu věc;

- **hromadná** – jednotné číslo, ale označují větší množství věcí;
- **látková** – materiál, látka...

PROCVIČOVÁNÍ UČIVA

Vytvořte si do sešitu tabulku, která bude mít 3 sloupce.

Správně doplňujte podstatná jména hromadná, pomnožná a látková:

Ústa, zlato, příušnice, vojsko, sádlo, rostlinstvo, dřevo, vrata, dříví, Pardubice, zrní, sníh, mouka, tepláky, voda, dveře, uhlí, mládež, sánky, mléko, včelstvo, peří, brýle, ptactvo, listí, pivo, Čechy, Velikonoce, křoví, kleště, Vánoce, povidla, obecenstvo, měď, příbuzenstvo, kleště, svalstvo, mýdlo, narozeniny, sůl.

CVIČENÍ

Do věty doplňte správné podstatné jméno a určete jeho mluvnické číslo:

kamení – kameny, vojáci – vojsko, peří – pera, listí – listy, nádoby – nádobí

Papoušek si čechral _____.

Na podzim padá ze stromů _____.

Ve váze měla dvě nádherná paví _____.

K útoku se připravovalo pozemní _____.

Vypadly mu z učebnice dva _____.

U cesty leželo na hromadě _____.

Jana umyla _____.

Po cvičišti pochodovali _____.

Ze dna řeky vyčnívaly dva velké _____.

V muzeu jsme obdivovali vystavené _____.

Pozn.: Pracovní sešit Český jazyk 6 (Fraus), strana 11, cvičení 2.

ÚKOL

Vyhledejte podstatná jména pomnožná a hromadná:

Dělnictvo, prázdniny, kalhoty, listí, prádlo, boty, Pardubice, vrata, vojsko, plíce, ledviny, housle, kamení, nůžky, brusle, dříví, Vánoce, včelstvo, stromoví, hodinky.

SAMOSTATNÁ PRÁCE S TEXTEM

Určujte slovní druhy:

Na rozhraní dne a večera začalo poprchávat. Jedné noci se najednou ozvala dutá rána, něco zarachotilo, zapraskalo a pak zase bylo ticho. Bouch, bouch, nadskakují a tlučou křídly holubi na vysoké švestce v zahrádce pod okny. Mateřštino, ozdobená šperky staleté poezie i dávných vyprávění předků, pomoz dorozumět se člověku s člověkem. Děvčata, noste na stůl! Nic si z toho nedělejte. Kolem Medarda, 8. června, začíná u nás období dešťů. Sestra bydlela v sousední vsi, která tvoří už předměstí okresního města. Brrr, to je zima!

Jakými slovními druhy jsou podtržené výrazy?

Pokladní hotovost činila tisíc korun. Pokladní nás poslala k výdeji zboží.

Raněný tiše sténal. Raněný muž byl ošetřen.

To je má přítelkyně. Jana má pěknou kabelku.

Jirka se chlubil novým závodním kolem. Prošel kolem nás.

Odevzdal jsem sešit Pavlovi. Pavlovi kamarádi jsou u nás každý den.

Byl krásný večer. Večer jsem šla brzy spát.

Nastoupili dva cestující. Lidé cestující s námi byli příliš hluční.

Nemohl jsem je hned poznat. To je krása!

ZÁVĚR

Myšlenková mapa – podstatná jména.